

Postihistoriallisen kokoelman rakentaminen

12.11.2011

Kokoelmasivujen suunnittelu ja toteutus

Jukka Mäkipää

Johdanto

- Tässä puheenvuorossa käsitellään
 - Kokoelmasivujen taiton (layout) suunnittelua,
 - Sivujen valmistamisessa tarvittavia välineitä.
- Säännöissä ei *suoranaisesti* aseteta erityisiä rajoitteita tai määräyksiä sivujen layoutille, mutta käytännössä näyttelykehykset määräävät käytettävän sivukoon ja ”vallitsevat käytännöt” suunnittelun peruseriaatteen.
- Kokoelman visuaalisen ilmeen vaikutus arviointiin on käytännössä suurempi, kuin sääntöjen mainitsemat 5 pistettä (esitystapa). Kauniisti rakennettua kokoelmaa arvostavat paitsi tuomarit, myös muut katselijat ja kokoelman rakentaja itse.
- Täysin käsityönä tehtyä kokoelmaa – vaikka kuinka kauniisti rakennettua ja tekstitettyä – ei tänä päivänä arvosteta. Tietotekniikan käyttö alkaa olla välttämätöntä.

Sivujen koko ja layout

- Sivujen koko
 - Näyttelykehukseen mahtuu 16 kpl A4 –kokoista (210x297mm) sivua
 - A4-lehdelle mahtuu käytännössä yhtä paljon kohteita kuin ”perinteiselle” A4:ää suuremmalle kehysviivalliselle kansiolehdelle.
 - Perustellusta syystä voi toki käyttää muita sivukokoja (A3), kuitenkin niin, että poikkeavan kokoisia sivuja ei ole ”liikaa” ja ettei esityksestä tule sekava.

Sivujen koko ja layout

- Hyvin suunniteltu **SIVU** on visuaalisesti miellyttävää katseltavaa:
 - Riittävä symmetria
 - Tekstin ja itse kohteiden tasapainoinen käyttö
 - Myös tyhjää tilaa – koko lehteä ei tarvitse peittää kohteilla.
 - Kohteita voi asetella osittain toistensa päälle, kuitenkin niin ettei mitään kohteen kannalta olennaista tietoa (tai vikaa...) peitetä.
- Sivujen pitäisi myös muodostaa **KEHYKSEN** kokoinen kokonaisuus
 - Looginen kokonaisuus, kuitenkin sopivasti vaihteleva. Esimerkiksi leimakokoelmasta tulee helposti ”tylsä”, jos vaikkapa esitetään 8 kehystä tyyliin ”2 kuorta / sivu” – olivatpa kohteet miten hienoja tahansa.
 - Marginaalien johdonmukainen käyttö.
 - Otsikot ja muut toistuvat tekstikentät samassa kohdassa
 - Sivujen alareunojen (yleensä lähetys) linjaaminen
- Vaikka kokoelmanrakentaja tekeekin kokoelman itselleen, kannattaa miettiä mikä voisi miellyttää myös tuomareita ja ”suurta yleisöä”.

Tehostuskeinoja

- Huippukohteiden esille tuomiseen ja lisävärin saamiseksi sivulle voi tehostuskeinoina käyttää esimerkiksi:
 - Korostetun runsasta tyhjää tilaa sivulla (1 kohde / sivu)
 - Tällöin oltava todellinen huippukohde. Liiallinen tyhjä tila vähentää pisteitä käsittelystä ja filateelisista taidoista.
 - Tuplakehyksiä kohteen ympärillä
 - Poikkeavan väristä alustaa
 - käytä ”printteriinriippumatonta” väriä (100% syaani, magenta, musta)
 - Tähteä, huutomerkkiä tms. jolla kohdetta korostetaan.
- Käytettävät tehostusmerkinnät olisi hyvä purkaa etusivulla, jotta muutkin kuin näytteilleasettaja ymmärtävät mistä niissä on kyse. Sama koskee myös poikkeavia lyhenteitä jne.
- Tehosteiden käyttö pidettävä maltillisena. Vaikka kokoelmassa olisi joka lehdellä hienoja ja huomionarvoisia kohteita, ei jokaista voi erikseen korostaa.
 - 2-3 näin esille tuotua kohdetta / kehys herättää tuomareiden mielenkiinnon ja kertoo kokoelman tekijän filateelisista taidoista.

Materiaalit

- Käytettävä paperimateriaali
 - Ei suositeltavaa käyttää tavallista kopiopaperia vaan riittävän tukevaa, tähän tarkoitukseen valmistettua happovapaata paperia, joka menee vielä tavallisen tulostimen läpi (160-180 g/m²).
 - Useimmilta kansiovalmistajilta löytyy hyvä valikoima hyvälaatuisia (=kohteille turvallisia) vaihtoehtoja. → Esim www.leuchtturm.com
- Kohteiden kiinnitys sivuille:
 - Joko erillisillä omilla alustoillaan (1) tai suoraan lehdelle (2).
 - (1) vähentää sivujen ja muiden materiaalien tarvetta kun sivu tehdään uusiksi
 - (2) on ehkä helpommin ”ylläpidettävä”, mutta sivuista tulee kertakäyttöisiä.
 - ”Isot kohteet”: Valokuvakulmat, muovikääreet, isot liuskat
 - ”Pienet kohteet”: Liuskat / suojataskut
 - Leikkurit, liimäkynät, viivaimet jne. tarpeen molemmissa em. tavoissa.

Tietotekniikasta apua - laitteet

- Kokoelmasivujen nykyaikaiseen valmistamiseen tarvitsee:
 - Tietokoneen (PC, Mac)
 - Riittävän suuren näytön koko sivun (kahden sivun) käsittelyyn kerralla
 - Taitto-, piirto-, esitys-, tai tekstinkäsittelyohjelman
 - Näistä lisää seuraavalla sivulla
 - Tulostimen (Laser tai mustesuihku)
 - Monitoimilaite tarjoaa myös skannerin esim. kopioiden pienentämiseen.
 - Useimmille riittää A4-tulosteita tekevä laite, A3 tai suurempi on jonkin verran hinnakkaampi hankinta.
 - Väritulostimen hankinta perusteltua, jos kokoelmassa on paljon värikopioita tms.

Tietotekniikasta apua - ohjelmat

- Kokoelmasivujen suunnitteluun on olemassa valmiita apuohjelmia, joita voi ladata (usein ilmaiseksi) netistä. Näiden etuna on joukko valmiita toimintoja, joiden käyttö kuitenkin vaatii opettelua.
 - OpenOffice Draw (osa OpenOffice pakettia, www.openoffice.org). Suomenkielinen opaskirjanen olemassa.
 - Stamp Album Professional (www.stampalbumpro.com)
 - AlbumEasy (www.thestampweb.com)
 - Maakohtaisia valmissivuja löytyy esim:
 - www.stampalbums.com
 - www.albumpages.net
- Edellä mainittujen ohjelmien lisäksi soveltuvat sivujen tekoon mainiosti myös
 - Erityisesti taitto-ohjelmat kuten Microsoft Publisher
 - Microsoft Office paketin tuotteet (PowerPoint, Word, jopa Excel).
- Vaihtoehtoja siis riittää, joten kokoelman rakentajan kannattaa hyödyntää omia kokemuksia tarkoitukseen soveltuvista ohjelmista.

